

positivt mod en Bestemmelse i en nylig vedtagen Kirkelovgivning. Jeg sagde dernæst til det ærede Medlem Hr. Povlsen om selve det ændrede Ritual: Det forekommer mig at være en underlig aandløs Maade, hvorpaa Rørdam tager hele denne Sag. Han vil nu forrette Daaben paa den Maade, at han bekender sin Tro, men samtidig bekender sin Tvivl paa denne Tro. Denne Sammenblanding i eet Aandedræt af Trosbekendelse og Tvivlsbekendelse tiltaler mig ikke. Rørdam har gennem sin offentlige Virksomhed i nogle Aar vist, at han er Rationalist, og det er en ærlig Sag, det bliver hans Sag; han kan ikke tage de enkelte Led i den gældende Trosbekendelse bogstaveligt, og det har han Lov til. Men hvorfor vil han saa beholde denne Trosbekendelse med alle dens Led, men tage et Forbehold deroverfor i Indledningen? For saaledes er det, og den Forklaring det ærede Medlem Hr. J. Jacobsen gav for nylig, da han først sagde, at det var ikke Tilfældet, men saa bagefter gav en Forklaring, der viste, at det netop var Tilfældet, om ikke for Rørdams egen Skyld saa for nogle Menighedsmedlemmers Skyld — den Forklaring holder ikke Stik. Det er Tilfældet, han bekender Tro og Tvivl i samme Aandedræt, og dette tiltaler mig ikke. Det ærede Medlem Hr. Povlsen maatte ogsaa i Gaar erklære, at han selv overfor Kirkeministeren havde sagt, at det var ikke tiltalende; det ærede Medlem indrømmede i Gaar Aftes her ganske klart, at de begge havde været enige om, at det hele var ikke tiltalende. Der er jo en Mængde Præster, der bruger Trosbekendelsen ved Daaben, men ikke tager hvert af dens Led bogstaveligt; det er efterhaanden blevet Praksis. Jeg nævnte overfor det ærede Medlem Hr. Povlsen under den nævnte Samtale i Efteraaret, at saa vidt mig bekendt selve Kirkens Primas, Sjællands Biskop, havde erklæret, at dette Led „opfaren til Himmels“ tog han ikke bogstaveligt, saa at andre har Lov til at betragte ogsaa andre Led paa en anden Maade, betragte det hele som et gammelt ærværdigt Symbol, et historisk Dokument. Det er en Opfattelse, som er almindelig praktiseret i Folkekirken, det betragtes som et aandeligt og religiøst Indhold, men formet i en tidligere, en svunden Tids Tankegang og Udtryksmaade, som vi alle den Dag i Dag uden at være Hyklere taler om, at Solen staar op og gaar ned. Vi ved alle, at det ikke er Tilfældet. Det er Jorden, der drejer sig om sin Akse, men

vi bruger alligevel de gamle Udtryk „Solopgang“ og „Solnedgang“, og ingen tager Forargelse deraf.

Jeg sagde til det ærede Medlem Hr. Povlsen — og han gav mig saa inderlig Ret deri —: Et politisk Parti, Socialdemokratiet f. Eks. —, jeg brugte netop det — har et Program. Men vi er indenfor Socialdemokratiet ikke saa bogstavbundne, ikke i den Grad Bogstavtrælle, at et Medlem af Socialdemokratiet ikke kan forstaa og forklare et enkelt Ord i et gammelt Program, som han nu vil, og Udviklingen fører det naturligt med sig. Saa kan Socialdemokratiet forandre sit Program, revidere det, og det gør det ogsaa en Gang imellem paa vore Kongresser. Vejen dertil for det enkelte Medlem indenfor Socialdemokratiet, som er i Tvivl om, hvorvidt et gammelt Udtryk er Udtryk for en svunden Tankegang eller stemmer med hele Nutidens Udvikling, er at skabe en offentlig Mening indenfor sit Parti, saaledes at Spørgsmaalet kan blive afgjort paa næste Kongres, hvor der tages Beslutning derom, medmindre det Øjeblik skulde komme for dette Medlem af vort Parti, da han føler sig i Uoverensstemmelse med hele den levende Tankegang indenfor Socialdemokratiets Program og Principper. Da kan han ganske naturligt ikke blive længere i det Parti, men maa træde ud. Det er en ærlig Sag, det har han Lov til. Noget lignende udviklede jeg overfor det ærede Medlem Hr. Povlsen i Efteraaret.

Dernæst mener jeg, at Pastor Rørdam i Ryslinge i denne Sag har vist en Vankelmodighed og en Utaalmodighed, der gør, at jeg ikke kunde ønske, at hans Sag blev Udgangspunkt eller Midtpunkt for en Kirkekamp. Nu er det uhyre let for det ærede Medlem Hr. J. Jacobsen at holde den Tale, han burde have holdt for tre Aar siden, da han *ikke* holdt den. Jeg tvivler om, at han havde holdt denne Tale, hvis Hr. Appel havde været Kirkeminister i dette Øjeblik. Hvorfor holdt det ærede Medlem ikke denne Tale for tre Aar siden, da en af hans egne var Kirkeminister? Jeg tvivler ogsaa om, at det ærede Medlem Hr. Povlsen vilde have handlet væsentlig anderledes end den nuværende Kirkeminister, hvis han havde været Kirkeminister. Han vilde ubetinget, hvis han havde handlet anderledes, have rejst en Kirkekamp. Vil vilde i dette Øjeblik have været midt i den paa en saadan Maade, at det næste Valg for en meget væsentlig Del vilde være kommet til at dreje sig om et kirkepolitisk